

Bewegingsruimte

Beleidskader en mogelijkheden voor een vitale
sportinfrastructuur in Breda

Voorwoord

Sport is voor veel mensen een sociale en leuke activiteit. Mensen doen uit eigen beweging aan sport en leveren vaak ook vrijwillig een bijdrage aan hun vereniging. Voor de stad heeft dat hele belangrijke positieve neveneffecten, zoals bevordering van de gezondheid, tegengaan van overgewicht en stimulering van de algemene ontwikkeling van kinderen en jongeren. Door de ondersteuning van verenigingen, bijvoorbeeld door buurtsportcoaches, wordt de enorme kracht van vrijwilligers in de sport optimaal benut.

In Breda is er ruimte voor talent, gericht op ontwikkeling van topsporttalent in de regio en het mogelijk maken van zowel topsport- als breedtesportevenementen. Daar slagen we goed in: in de komende periode zullen de Wings for Life World Run, het WK hockey onder de 21, de ENECO-tour en het EK voor vrouwenvoetbal neerstrijken in Breda, naast alle jaarlijkse sportevenementen in de stad, zoals Outdoor Brabant, Breda Future, de Singelloop en de Mastboscross.

Accommodaties van maatschappelijk betrokken verenigingen bieden kansen zich te ontwikkelen tot centra waar educatieve, zorg- of welzijnsactiviteiten tijdelijk of permanent onderdak kunnen vinden en waar de sport mogelijkheden schept voor dagbesteding, opdoen van werkervaring en beweegactiviteiten voor allerhande doelgroepen. Ook hier zien we al resultaten: sportverenigingen die zich openstellen voor de buurt en Sportsurprise van SMO Breda, wat in 2014 is uitgeroepen tot het beste initiatief op sport- en beweeggebied. Om aan te sluiten op de wens van veel mensen om ongebonden te bewegen en te sporten richten we ons ook op paden, routes en parken en een beweegvriendelijke inrichting van de openbare ruimte.

Met het accommodatiebeleid richten we ons vooral op een optimale ruimtelijke spreiding van voorzieningen, gebruik van die voorzieningen door vitale verenigingen en optimalisatie van het beheer en onderhoud. Verduurzaming wordt ook voor de sport een belangrijke opgave: terugdringing van energieverbruik, winning van energie door zonnepanelen, een gezonder kantine. Verenigingen worden begeleid in de overgang naar een meer duurzame exploitatie. Met deze maatregelen zorgen we ervoor dat de sport ook in de toekomst alle kansen krijgt om als een hele grote en verbindende kracht bij te dragen aan Breda en al haar inwoners.

Bernie van den Berg
Wethouder Sport

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
Hoofdstuk 1 Inleiding	5
1.1 Achtergrond	5
1.2 Uitgangspunten bij beleidsontwikkeling	5
1.3 Leeswijzer.....	6
Hoofdstuk 2 Trends en ontwikkelingen	7
2.1 Algemene trends en ontwikkelingen.....	7
2.2 Demografie en sportparticipatie	8
2.3 Aanbod gemeentelijke sportaccommodaties	9
2.4 Bevindingen en conclusies vraag naar sportaccommodaties	10
Hoofdstuk 3 Financieel perspectief	11
3.1 Kosten en baten gemeentelijke sportaccommodaties.....	11
3.2 Vergelijking kosten en baten met andere steden	11
3.3 Bevindingen en conclusies.....	11
Hoofdstuk 4 Uitgangspunten sportaccommodatiebeleid	12
4.1 Een goede basis	12
4.2 Niet uitbreiden, wel omvormen.....	13
4.3 Kostprijs gerelateerde tarieven.....	15
4.4 Meer verantwoordelijkheid voor gebruikers	16
Hoofdstuk 5 Toekomstperspectief	18
5.1 Ontstaan begrotingstekort	18
5.2 Sturingsmaatregelen	18
5.3 Financieringsmaatregelen begrotingstekort	19
Hoofdstuk 6 Vervolgstappen	20
6.1 Tarievennota.....	20
6.2 Erfpacht	20
6.3 Benutten onderwijscapaciteit.....	21
6.4 Reclame	21
6.5 Omgang overcapaciteit	21
6.6 Toegankelijkheid.....	22

Samenvatting

In deze nota worden verschillende aspecten van de gemeentelijke sportaccommodaties in een meerjarenperspectief beschreven. De hoofddoelstelling van het sportaccommodatiebeleid is het realiseren en in stand houden van voldoende kwalitatief hoogwaardige binnen- en buitensportaccommodaties, toegankelijk voor alle doelgroepen en gericht op multifunctioneel gebruik. Dit wordt vormgegeven vanuit een stedelijk perspectief en met aandacht voor de maatschappelijke functie van sport. Daarbij zijn de beperkter wordende financiële armslag van de gemeente en een tekort op het onderhoudsbudget voor sport zaken om rekening mee te houden.

Er is een aantal trends en ontwikkelingen van invloed op de vraag naar sportaccommodaties. Sportverenigingen krijgen een steeds grotere maatschappelijke functie toegedicht. Verder is er een groeiende aandacht voor duurzaamheid, innovatie en toegankelijkheid, voor zelfwerkzaamheid en voor alternatieve beheersvormen. De komende jaren zal de sportaccommodatiebehoefte van inwoners van 6 tot en met 35 jaar redelijk stabiel blijven. Bij gelijkblijvende sportparticipatie zal het totaal aantal verenigingsleden in de periode tot 2030 naar verwachting met hooguit 3% toenemen.

Breda beschikt over een breed palet aan voorzieningen op sportgebied, waarbij vraag en aanbod niet altijd optimaal op elkaar zijn afgestemd. Er is de komende jaren geen tekort aan vierkante meters buitensportaccommodaties, afgezien van hockey en rugby, sporten die sneller groeien dan de bevolkingsprognose en waar al meerdere jaren sprake is van een tekort aan veldcapaciteit. Bij binnensport sluit het aanbod aan bij de vraag. Toekomstige ontwikkelingen in inwonersaantallen en de daarmee samenhangende verwachte ledenaantallen van sportverenigingen, leiden niet tot de conclusie dat uitbreiding van capaciteit voor binnensport nodig is. Wel is er voor enkele sporten behoefte aan een meer op maat gesneden accommodatie.

De afgelopen jaren kostten de sportaccommodaties de gemeente Breda op jaarbasis gemiddeld € 12,9 miljoen, terwijl de opbrengsten gemiddeld € 3 miljoen bedroegen. Er komt dus jaarlijks een bedrag van € 9,9 miljoen voor rekening van de gemeente. Dit komt neer op een (afgerond) dekkingspercentage van 24%. Zoals in Nederland gebruikelijk is, vraagt de gemeente Breda een niet-kostendekkend huurbedrag voor het gebruik van de sportaccommodaties: de huur dekt maar een deel van de totale kosten van de accommodaties. Sportverenigingen in Breda betalen een gemiddelde huur in vergelijking met de vier grootste Brabantse steden. De gemeente Breda verzorgt haar sportaccommodaties tegen lage kosten en kent een hoge sportparticipatie. Breda doet het dus goed op het gebied van sport.

Als uitgangspunt voor nieuw beleid kiest de gemeente allereerst voor basisvoorzieningen op stedelijk niveau. Voor nieuwe sporten wordt een specifieke, monofunctionele accommodatie niet gerekend tot de gemeentelijke verantwoordelijkheid, wel wordt gekeken naar mogelijkheden voor huisvesting op bestaande accommodaties. De gemeente beoogt de huidige binnensportcapaciteit in stand te houden, met aandacht voor het optimaliseren van het gebruik, ook van gymzalen bij onderwijsinstellingen. Er wordt niet uitgebreid, maar er zal wel aandacht zijn voor kwalitatieve verbeteringen en toegankelijkheid. Ook buitensportaccommodaties zullen niet uitgebreid worden. Wel is er aandacht voor omvormen: overcapaciteit tegengaan, en knelpunten in capaciteit oplossen bij aantoonbaar vitale verenigingen.

Er komt een nieuwe tarievenstelsel, waarbij tarieven gerelateerd worden aan kostprijs. We gaan niet de kostprijs geheel doorbelasten, maar bepalen een tarief dat een percentage van die kostprijs bedraagt. Medegebruik stimuleren we. Voor erfpacht en opstalrechten zal een eenduidige systematiek worden ingevoerd. Tot slot leggen we meer verantwoordelijkheid bij gebruikers, onderzoeken we welke rol zij in de exploitatie kunnen nemen en gaan we na op welke wijze gebruikers zelf meer inkomsten kunnen genereren, bijvoorbeeld door het versoepelen van de reclameregeling.

Op basis van een taakstelling voor de directie Beheer dient er vanaf 2015 € 100.000 op de exploitatie en het onderhoud van de gemeentelijke sportaccommodaties te worden bezuinigd. Ook is een herijking uitgevoerd van het meerjarenonderhoudsprogramma (MJOP) voor de sportaccommodaties. Daardoor moeten nu duidelijke keuzes worden gemaakt. Het tekort wordt opgevangen door een huurverhoging. Ten slotte wordt een overzicht gegeven van de vervolgstappen en het tijdsplan dat we daarbij voor ogen hebben.

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Achtergrond

De gemeente Breda heeft met haar sportaccommodaties een belangrijk instrument in handen om uitvoering te geven aan het sportbeleid. In de nota Sportimpuls Breda, sportnota 2011-2014 heeft de gemeente kaders gesteld voor het sportbeleid, gebaseerd op de ambities en uitgangspunten van het coalitieakkoord @Breda, de nota Meedoen@Breda, het beleidskader Jong@Breda en het Sportplan Brabant 2016. Uiteraard spelen ook andere beleidsontwikkelingen een rol: het Actieplan Spelen geeft bijvoorbeeld invulling aan sport en bewegen in de openbare ruimte. Daarnaast zijn er ontwikkelingen rond het buurthuis van de toekomst (gericht op gecombineerd gebruik van maatschappelijke accommodaties), het gezondheidsbeleid en de ontwikkelingen in het Sociaal Domein, waarbij burgers steeds meer op hun zelfredzaamheid worden aangesproken. In de afgelopen jaren heeft de sport in Breda een positieve ontwikkeling doorgemaakt. Sinds 2008 zijn er vele kunstgrasvelden aangelegd, is er een hoogwaardige atletiekaccommodatie gerealiseerd, neemt de sportparticipatie toe en komt er steeds meer aandacht voor topsport, sportevenementen en talentontwikkeling. Daarentegen kon de ambitie een topsporthal te realiseren nog niet worden waargemaakt en kampt een aantal verenigingen al langere tijd met ruimtegebrek. Zeker een belangrijke ontwikkeling, is dat de financiële armslag van de gemeente beperkter is geworden en er een structureel tekort op het onderhoudsbudget voor sport is ontstaan. Om ook in de toekomst ruimte voor sport te kunnen bieden en een gevarieerd aanbod aan sportvoorzieningen te kunnen handhaven, staat de gemeente – samen met de gebruikers van de accommodaties - voor een duidelijke opgave. Om de basis op orde te brengen en te kunnen investeren in kwaliteit, wordt meer eigen verantwoordelijkheid en zelfredzaamheid van gebruikers gevraagd en zijn keuzes noodzakelijk. In de nota Bewegingsruimte worden verschillende aspecten van de sportaccommodaties in een meerjarenperspectief beschreven. De nota vormt hiermee de basis voor nieuw sportaccommodatiebeleid, inclusief verschillende opties voor de exploitatie en de financiering van de gemeentelijke sportaccommodaties in de komende jaren.

Tweederde van alle inwoners van Breda sport regelmatig. Bijna de helft daarvan sport bij Bredase sportverenigingen. Dit betekent dat ten minste 56.000 Bredanaars bijna wekelijks gebruik maken van (gemeentelijke) sportaccommodaties. Per jaar komt dat neer op meer dan 2,2 miljoen gebruiksmomenten. Daarnaast maken tijdens het schooljaar duizenden leerlingen wekelijks gebruik van sportaccommodaties.

1.2 Uitgangspunten bij beleidsontwikkeling

Sportimpuls Breda

In de nota Sportimpuls Breda (2011) zijn de volgende uitgangspunten en ambities voor het sportaccommodatiebeleid vastgelegd:

- De gemeente draagt zorg voor een basisvoorzieningenniveau aan sportaccommodaties. Daarbij wil de gemeente de kosten voor de gebruikers zo laag mogelijk houden, maar wel relateren aan de daadwerkelijke kostprijs en de gebruiksmogelijkheden.
- Het realiseren en in stand houden van voldoende kwalitatief hoogwaardige binnen- en buitensportaccommodaties, toegankelijk voor alle doelgroepen en multifunctioneel gebruik.

- Het oplossen van bestaande knelpunten door uitbreiding van buitensportaccommodaties, waarbij naar vermogen wordt getracht om de capaciteit aan te laten sluiten bij de behoefte.
- De huidige en toekomstige inzet van de gemeente als eigenaar en exploitant van sportaccommodaties zal zich vooral richten op instandhouding en kwalitatieve en duurzame verbetering.
- Sportverenigingen met een eigen accommodatie moeten een stimulans krijgen om duurzame investeringen te doen.
- De gemeente streeft naar meer maatwerk voor gebruikers.

Behoeftte aan accommodaties

Een belangrijk uitgangspunt bij de ontwikkeling van een beleidskader voor sportaccommodaties is een vraaggestuurd accommodatieaanbod. Dat wil zeggen dat de gemeente bij de ontwikkeling van het beleidskader voor sportaccommodaties zo veel mogelijk rekening houdt met de structurele sportbehoefte van inwoners en daarop het stedelijke aanbod van accommodaties aanpast. Met andere woorden: wat hebben sportende inwoners van Breda nodig en op welke plek? De vitaliteit van de sportverenigingen is daarbij belangrijk: vitale verenigingen kunnen de wensen van sporters goed oppakken en kunnen invulling geven aan hun maatschappelijke rol.

Maatschappelijk perspectief

Het belang van een goede sportinfrastructuur voor de samenleving is groot. Breda telt een groot aantal verenigingen: ontmoetingsplekken waar begrippen als binding en meedoen met de samenleving heel concreet worden ingevuld. Sportverenigingen kunnen zo invulling geven aan het begrip 'Buurthuis van de toekomst' en de wijken, stad en sociale cohesie op die manier versterken. Behalve de verenigingen zijn ook de andere sportaanbieders zoals fitnessorganisaties van belang. Hoewel maatschappelijke binding daar op een andere, veelal minder intensieve manier wordt vormgegeven, voorzien zij wel in een duidelijke behoefte van Bredanaars qua sportaanbod.

Sportaccommodaties zijn kapitaalintensieve vastgoedobjecten met een hoge afschrijving, die worden benut door een grote groep gebruikers en daarom een hoog maatschappelijk rendement kennen. Het omvangrijke gebruik en vooral de sociaal-maatschappelijke neveneffecten van sportbeoefening, vormen de legitimatie voor investeringen in realisatie en exploitatie van gemeentelijke sportaccommodaties met maatschappelijke middelen.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 worden trends en ontwikkelingen in de sport beschreven, evenals het aanbod aan sportaccommodaties, demografische aspecten en de huidige en (verwachte) toekomstige vraag naar sportaccommodaties in Breda.

Hoofdstuk 3 gaat in op de bestaande financiële situatie betreffende instandhouding, beheer en exploitatie van sportaccommodaties. Het geeft inzage in de structurele middelen die de gemeente jaarlijks inzet voor haar sportaccommodaties.

In hoofdstuk 4 beschrijven we uitgangspunten voor het toekomstige beleid geformuleerd op vier thema's: de Basis op orde, Niet uitbreiden wel omvormen, Kostprijsgeoriënteerde tarieven en Meer verantwoordelijkheid voor gebruikers.

In hoofdstuk 5 worden sturingsmaatregelen en financieringsopties voor een sluitende gemeentelijke begroting voor beheer en exploitatie van de gemeentelijke sportaccommodaties beschreven.

Hoofdstuk 6 ten slotte gaat in op de acties en uitdagingen voor de nabije toekomst.

Hoofdstuk 2 Trends en ontwikkelingen

In dit hoofdstuk wordt op beknopte wijze een aantal relevante trends en ontwikkelingen gepresenteerd. Achtereenvolgens wordt inzicht gegeven in algemene trends, demografische aspecten, het aanbod en de vraag naar binnen- en buitensportaccommodaties, waarna afgesloten wordt met bevindingen en conclusies.

2.1 Algemene trends en ontwikkelingen

Maatschappelijke functie sportverenigingen

Van verenigingen wordt steeds meer verwacht dat zij inspelen op maatschappelijke ontwikkelingen en - samen met partners uit de stad - activiteiten organiseren die bijdragen aan doelen op het gebied van bijvoorbeeld gezondheid, participatie en zorg, gericht op eigen leden én nieuwe doelgroepen. Dit vereist vitale verenigingen - op sportief, bestuurlijk en financieel vlak - die ondanks bepaalde uitdagingen zoals het vinden van voldoende vrijwilligers, hun accommodatie openstellen, een vraaggericht sportaanbod bieden en inspelen op kansen die zich voordoen. Kortom: dienen als uitvalsbasis voor maatschappelijke activiteiten in de wijk.

Beheersvormen

Voor het beheer van sportaccommodaties zijn in Nederland verschillende vormen gangbaar. Zo zijn er gemeenten die zelf het eigendom en beheer van de sportaccommodaties verzorgen, maar zijn er ook gemeenten die (delen van) het beheer hebben uitbesteed aan sportverenigingen als directe gebruikers, aan beheerstichtingen of andere (commerciële) organisaties. Ook in de mate waarin beheer wordt overgedragen (alleen kleine beheerstaken of volledige verzelfstandiging met overdracht van eigendom) zijn grote verschillen zichtbaar tussen gemeenten.

Duurzaamheid en toegankelijkheid

Ook in de sport heeft de gemeente de laatste jaren ingezet op duurzaamheid en toegankelijkheid. In 2012 is aan buitensportverenigingen met een eigen accommodatie de gelegenheid geboden een gratis energiescan te laten uitvoeren. Daarnaast is de toegankelijkheid van sportaccommodaties voor sporters met beperkingen in kaart gebracht en wordt innovatie gestimuleerd, met name waar het gaat om aanpassingen of investeringen in de eigen accommodatie. In het verlengde hiervan biedt de regeling 'Specifieke nadere regels Sportsubsidies 2012' tot eind 2015 de mogelijkheid om subsidie aan te vragen voor investeringen in duurzaamheid of aanpassingen voor mindervalide sporters.

Wet Markt en Overheid

Op 1 juli 2012 is de Wet Markt en Overheid (Wet MenO) in werking getreden. Deze wet heeft als doel oneerlijke concurrentie tegen te gaan en zo gelijk mogelijke concurrentieverhoudingen tussen overheden en bedrijven te creëren. Zo moeten gemeenten bijvoorbeeld kostendekkende tarieven in rekening brengen. Sport is in de wet niet direct als uitzondering benoemd, omdat een aantal sporten zoals fitness (ook) commercieel geëxploiteerd kunnen worden. De gemeente Breda heeft daarom in 2014 de exploitatie van haar binnen- en buitensportaccommodaties aangemerkt als een activiteit 'van algemeen belang'. Daardoor gelden de eisen uit de wet, zoals kostendekkende huur, niet voor de sportaccommodaties in Breda.

Regionale samenwerking

Rond een groot aantal thema's wordt er door gemeenten steeds vaker en intensiever samengewerkt. Breda werkt bijvoorbeeld met gemeenten in de regio samen als het gaat om onderwijs, gezondheidszorg en de decentralisaties in het Sociaal Domein. Ook op het gebied van sport vinden gemeenten elkaar: rond evenementen, breedtesport, talentontwikkeling en de planning en realisatie van sportaccommodaties met een bovenlokaal bereik.

2.2 Demografie en sportparticipatie

In Breda wonen ruim 180.000 mensen en volgens de bevolkingsprognose neemt het aantal inwoners toe tot circa 185.000 in 2025 en 189.000 in 2030. De bevolkingsgroei tot 2025 uit zich voornamelijk in een grotere populatie inwoners van 55 jaar en ouder in combinatie met een relatief stabiele bevolkingsgroep tussen de 0 en 55 jaar, een trend die doorzet in de jaren daarna. Opvallend is een sterke daling in de leeftijdscategorieën 19-24 jaar en 45-54 jaar en een sterke groei in de categorie 25-34 jaar.

Sportdeelname in Breda¹

In Breda wordt iets meer dan landelijk gemiddeld aan sport deelgenomen: 68% van de Bredanaars beoefent ten minste 12 keer per jaar een sport. Van de vrouwen doet 65% aan sport en van de mannen 71%. De sportparticipatie daalt met de leeftijd: van de kinderen van 6-15 jaar doet 92% aan sport, in de leeftijdscategorie 16-24 is dit 77%, van de 25-44 jarigen sport 75% en voor de categorieën 45-64 jaar en 65 jaar en ouder bedraagt de sportdeelname respectievelijk 60% en 50%.

De meest beoefende sporten in Breda zijn fitness (30%), hardlopen/joggen/trimmen (16%) en veldvoetbal (9%), gevolgd door wielrennen/mountainbiken/fietsen (9%), tennis en zwemmen (beide 8%). De sporten variëren naar doelgroep. Zo is de meest beoefende sport van meisjes hockey, gevolgd door danssport en zwemmen. Bij jongens is dit veldvoetbal, hockey en tennis. Zowel volwassen mannen als vrouwen doen het meest aan fitness en hardlopen. Sporters van 65 jaar en ouder doen vooral aan fitness, golf, tennis en wandelen. Bijna de helft van de sporters beoefent hun meest beoefende sport bij een sportvereniging; 38% van de sporters sport ongebonden, 23% sport bij een commerciële aanbieder en 19% in anders georganiseerd verband.

Van alle sporters beoefent 87% hun sport (ook) binnen Breda. 42% van de sporters in Breda maakt gebruik van een binnensportaccommodatie (ook niet-gemeentelijke accommodaties), 23% van een buitensportaccommodatie, 7% van een sportvoorziening in de openbare ruimte en 25% van een andersoortige voorziening (o.a. park, bos, openbare weg of wijkcentrum).

¹ Bron: Sporten en bewegen in Breda, resultaten Omnibusenquête 2014.

Sport in de openbare ruimte

Sport en bewegen in de openbare ruimte neemt ook in Breda een steeds belangrijker plek in. Er wordt veel gebruik gemaakt van recreatieve voorzieningen als wandel- en fietspaden in om het Mastbos en het Markdal. Bij de aanleg van (fiets)paden houdt de gemeente zoveel mogelijk rekening met sportgebruik, bijvoorbeeld door het plaatsen van verlichting bij looppaden, of door fietspaden te verbreden waardoor wielrenners deze gemakkelijker kunnen gebruiken. Verder zijn er diverse speciale sportvoorzieningen aangelegd in de openbare ruimte: trapvelden, voetbaldoeltjes, basketbalvelden en de skatebaan bij het gemeentelijk sportcentrum. Ook in het beleidskader Jong@Breda krijgt buitenspelen en bewegen nadrukkelijk aandacht, bijvoorbeeld via een sportieve inrichting van (school)pleinen en de openstelling van kunstgrasvelden.

2.3 Aanbod gemeentelijke sportaccommodaties

De gemeente heeft een breed palet aan sportaccommodaties dat wordt aangeboden aan haar inwoners. Dit aanbod betreft binnen- en buitensportaccommodaties. De binnensportaccommodaties bestaan uit gymzalen, sporthallen, zwembaden, rackethallen, een schietbaan en een kunstijsbaan. De buitensportaccommodaties bestaan onder andere uit complexen met tennisbanen, voetbalvelden en hockeyvelden, een rugbyveld en enkele specifieke accommodaties, zoals de atletiekaccommodatie en een accommodatie gericht op beachvolleybal.

Gemeentelijk aanbod buitensportaccommodaties

Om publieke sportbeoefening mogelijk te maken liggen er in Breda 26 gemeentelijke buitensportcomplexen, met daarop 240 losse sportvoorzieningen. De voorzieningen zijn gerealiseerd en worden onderhouden en geëxploiteerd door de gemeente (tenzij anders aangegeven).

Buitensportaccommodaties	
60 voetbalvelden (waarvan 13 kunstgras)	60 tennisbanen (39 gravel en 21 all-weather) (4 banen beheer vereniging, overige beheer gemeente)
18 kunstgras hockeyvelden (15 eigendom en beheer verenigingen, 3 eigendom en beheer gemeente)	1 beachvolleybal accommodatie (Wolfslaar, deels eigendom gemeente, deels vereniging, exploitatie vereniging).
3 honk- en softbalvelden	2 verharde handbalvelden
1 korfbalveld	1 atletiekbaan en oefenwerkterrein
1 rugbyveld	1 wielerved (beheer vereniging)
1 voetbalstadion	60 jeu de boules banen
1 openluchtzwembad (Wolfslaar, exploitatie derden)	1 natuurzwembad (de Kuil, beheer en toezicht derden)
2 schietterreinen (1 eigendom gemeente, 1 eigendom Staatsbosbeheer, beheer door verenigingen)	

Tabel 2.1. Overzicht van buitensportaccommodaties (per 1 januari 2015).

Gemeentelijk aanbod binnensportaccommodaties

In Breda is een groot aantal overdekte sportaccommodaties beschikbaar, voornamelijk sporthallen en gymzalen. Naast deze binnensportaccommodaties, die overdag door onderwijs in gebruik worden genomen en 's avonds door sportverenigingen, hebben inwoners en verenigingen van Breda de beschikking over twee zwembaden, een ijsbaan en een racketcentrum met een indoor soccer hal. In tabel 2.5 wordt een overzicht gegeven van deze gemeentelijke accommodaties. Behalve de gemeentelijke binnensportaccommodaties, is er een multifunctioneel zalencentrum (Jeugdland) in eigendom van een zelfstandige stichting. Dit omvat een gymzaal, sportzaal, squashbanen, rackethal en handbooghal, waarbij de laatste twee worden gehuurd van de gemeente. De gemeente ondersteunt de exploiterende stichting door middel van een financiële bijdrage.

Binnensportaccommodaties	
5 sporthallen (1 exploitatie derden, overige exploitatie gemeente)	1 boksaccommodatie (exploitatie derden)
1 sportzaal (exploitatie gemeente)	50 gymzalen (exploitatie onderwijsbesturen)
2 zwembaden (exploitatie derden)	1 ijsbaan (exploitatie derden)
1 racketsportcentrum/indoor soccer hal (exploitatie derden)	1 schiethal (exploitatie lokale stichting)
1 turnhal (exploitatie gemeente)	1 rackethal (exploitatie lokalen stichting)
13 gymzalen (1 exploitatie derden, overige exploitatie gemeente)	

Tabel 2.2. Overzicht van binnensportaccommodaties (per 1 januari 2015)

2.4 Bevindingen en conclusies vraag naar sportaccommodaties

De vraag naar sportaccommodaties van inwoners van 6 tot en met 35 jaar zal redelijk stabiel blijven. De grotere groep 55+'ers zal gezonder ouder worden en daarmee verwacht de gemeente Breda een toename in hun specifieke vraag. Voor een deel zullen sportverenigingen daarop inspringen door nieuw sportaanbod aan te bieden. Een groot deel zal op een andere (individuele) manier sportief in beweging zijn. De fysieke toegankelijkheid blijft een aandachtspunt.

Bij gelijkblijvende sportparticipatie zal het totaal aantal lidmaatschappen in de periode tot 2030 naar verwachting met hooguit 3% toenemen. Uitzondering hierop zijn hockey en rugby, die op dit moment sneller groeien dan de bevolkingsprognose. Een uitgebreide analyse van de ontwikkeling van de verschillende sportsoorten is te vinden in het document 'Ruimte voor Sport', dat in februari 2014 is besproken in de commissie Maatschappij. Op basis van het beeld van de sportaccommodaties blijkt dat Breda beschikt over een breed palet aan voorzieningen op sportgebied waarbij vraag en aanbod niet altijd even goed op elkaar zijn afgestemd.

Enkele voetbalverenigingen ervaren een tekort aan capaciteit op 'hun' sportpark. Daarentegen zijn er stedelijk gezien voldoende voetbalvelden. Stedelijk gezien is er een groeiend overschot aan tennisbanen. Tegelijk neemt - vanwege ruimere bespelingsmogelijkheden - de vraag naar kunstgrasvoetbalvelden en all weather tennisbanen toe. Voor de buitensport is het duidelijk dat er keuzes gemaakt moeten worden om vraag en aanbod in balans te brengen, zowel stedelijk als voor de lokale verenigingen.

Binnensportaccommodaties bieden nog ruimte, zeker wanneer de gymzalen die bij scholen in beheer zijn bij de capaciteit gerekend worden. De verwachte ledenaantallen van sportverenigingen leiden niet tot de conclusie dat uitbreiding van de capaciteit voor binnensport noodzakelijk is. Wel bestaat er behoefte aan extra trainingsaccommodatie specifiek gericht op turnen en komen er enkele grote renovaties aan voor binnensportaccommodaties.

Hoofdstuk 3 Financiële perspectief

Dit hoofdstuk geeft inzage in de structurele middelen die de gemeente jaarlijks inzet voor de instandhouding, het beheer en de exploitatie van de gemeentelijke sportaccommodaties en hoe Breda zich daarin verhoudt tot andere gemeenten.

3.1 Kosten en baten gemeentelijke sportaccommodaties

De sportaccommodaties kosten de gemeente Breda op jaarbasis gemiddeld € 12,9 miljoen (inclusief kapitaallasten), terwijl de opbrengsten in de afgelopen jaren gemiddeld € 3 miljoen waren. Er komt dus jaarlijks een bedrag van € 9,9 miljoen voor rekening van de gemeente. Dit komt neer op een (afgerond) dekkingspercentage van 24%. Hierbij moet worden opgemerkt dat deze bedragen inclusief de baten en lasten zijn van de drie zwembaden, het racketcentrum en de ijsbaan. Wanneer deze accommodaties buiten beschouwing worden gelaten (deze accommodaties worden door een externe organisatie geëxploiteerd) is het gemiddelde dekkingspercentage 32,6 %. De binnensport kent een hogere dekking (42,9% tegenover 25,3% voor buitensport), daar staat ook een breder dienstenpakket tegenover (denk aan beheer en energielasten).

3.2 Vergelijking kosten en baten met andere steden

In 2014 heeft de gemeente Breda deelgenomen aan een benchmark gericht op het aantal sportaccommodaties, de kosten daarvan en de gehanteerde tarieven. Dit onderzoek is uitgevoerd in opdracht van de gemeente Tilburg.² Uit het onderzoek valt op te maken dat Breda haar sportaccommodaties tegen een gemiddeld dekkingspercentage exploiteert en dat de gemeentelijke bijdrage per inwoner aan sportaccommodaties vergeleken bij de andere steden opvallend laag is. Met andere woorden: in Breda geven we relatief weinig uit aan sport, en zijn de tarieven gemiddeld. De sportparticipatie is daarbij erg hoog: we doen het dus goed.

3.3 Bevindingen en conclusies

Zoals in Nederland gebruikelijk is, vraagt ook de gemeente Breda slechts een beperkt huurbedrag voor het gebruik van de sportaccommodaties. Deze huur dekt maar een deel van de totale kosten van de desbetreffende sportaccommodaties. In vergelijking met andere Brabantse steden realiseert Breda een hoog dekkingspercentage van zowel de binnen- als buitensportaccommodaties. De bijdrage per hoofd van de bevolking vanuit de algemene middelen ten behoeve van sport blijft daarentegen ver achter.

Gelet op de huidige financiële situatie van de gemeente, kan geconcludeerd worden dat er duidelijke keuzes nodig zijn om over een goed palet aan sportaccommodaties te kunnen blijven beschikken. Vanwege de ambitie van de gemeente om de sportaccommodaties in stand te houden is het aan te bevelen om kritisch te kijken naar de gevraagde huurbijdrage en het aantal sportaccommodaties dat de gemeente beschikbaar stelt.

² Wat kost sport in de B5? (W.J.H. Mulier Instituut 2014).

Hoofdstuk 4 Uitgangspunten sport- accommodatiebeleid

In de nota Sportimpuls Breda zijn uitgangspunten geformuleerd voor het beleidskader sportaccommodatiebeleid. De gemeente wil zorgdragen voor voldoende sportaccommodaties, tegen een huurprijs die gerelateerd is aan de kosten. Ook dient de publieke buitenruimte uit te nodigen tot sport en bewegen. Het aanbod van sportaccommodaties wordt ingegeven door de vraag hiernaar. De gemeente wil vanuit haar rol als eigenaar en exploitant van sportaccommodaties vooral inzetten op het in stand houden van voldoende accommodaties en een kwalitatieve en duurzame verbetering doorvoeren. Sportverenigingen met een eigen accommodatie worden uitgedaagd om duurzame investeringen te doen.

In dit hoofdstuk worden deze uitgangspunten geoperationaliseerd en toegelicht. Achtereenvolgens komen de volgende thema's aan bod: Een goede basis, Niet uitbreiden wel omvormen, Kostprijsgerelateerde tarieven en Meer verantwoordelijkheid voor gebruikers.

4.1 Een goede basis

Basisniveau

De gemeente wil voorzien in de behoeften van haar inwoners op het gebied van sport en bewegen. Het doel is daarom ook een stedelijk aanbod aan accommodaties, waar iedereen kan sporten. Om dat te bereiken heeft de gemeente sportaccommodaties in eigendom en/of beheer. Bij deze sportaccommodaties kiest de gemeente voor een basisvoorzieningenniveau. Een basisvoorziening is een voorziening die direct noodzakelijk is voor de beoefening van een sport, en waar een structurele behoefte aan bestaat bij inwoners van Breda. De beschrijving van wat al dan niet gerekend wordt tot een basisvoorziening, en voor welke delen de gemeente of de gebruiker verantwoordelijk is, staat beschreven in de tarievennota die in 2005 is vastgesteld. Deze verdeling dient nog steeds als uitgangspunt, maar zal worden herijkt op basis van nieuwe inzichten.

Nieuwe sporten en omvang van doelgroepen/verenigingen

Een ander aspect is de omvang van de doelgroep waarvoor een accommodatie gerealiseerd of behouden kan worden. Voor nieuwe en daardoor veelal kleinere sporten, maar ook voor niet-vitale verenigingen die (op bestuurlijk, sportief of financieel gebied) in hun voortbestaan worden bedreigd, wordt een specifieke, monofunctionele accommodatie niet gerekend tot de gemeentelijke verantwoordelijkheid. Voor dergelijke sporten of verenigingen is (mede)gebruik van een bestaande voorziening in de stad (en eventueel in de regio) het uitgangspunt. Gebruik van gemeentelijke eigendommen door deze groepen is bespreekbaar, maar alleen tegen een kostendekkende huur. Indien daarvoor aanpassingen aan een complex nodig zijn zullen de kosten van die aanpassingen worden meegenomen bij het bepalen van de kostendekkende huur. De groepen moeten dan in ieder geval aantonen hoe zij (weer) vitaal gaan worden, en hoe zij invulling geven aan hun maatschappelijke functie. De rol van de gemeente hierbij is faciliterend en afhankelijk van de beschikbare middelen.

Gymzalen

Gymzalen worden primair gebouwd voor het onderwijs. Om het medegebruik van sportverenigingen te optimaliseren, wordt daar waar vervanging van gymzalen aan de orde is de nieuwe accommodatie zo ingericht dat deze meer gebruiksmogelijkheden krijgt dan voorheen. Zo kunnen met name trainingsmogelijkheden voor binnensportverenigingen verbeterd worden. In de komende periode dienen een groot aantal gymzalen te worden gerenoveerd.

Recht op benutting

De gemeente heeft een wettelijke taak om te voorzien in binnensportaccommodaties voor het primair en speciaal onderwijs. Deze groep gebruikers heeft het eerste recht gedurende de reguliere onderwijsuren. Daarna mogen de partners van de brede scholen, die in het gebouw zijn gevestigd gebruik maken van de binnensportaccommodaties. De gemeente kiest ervoor sportverenigingen het volgende benuttingsrecht te geven, vervolgens overige maatschappelijke gebruikers (niet-sportverenigingen zonder winstoogmerk, zoals vrijwilligers- of welzijnsorganisaties) en tot slot commerciële gebruikers. Daarbij krijgen per gebruiksgroep de organisaties die het gehele jaar huren voorrang op organisaties die een korte periode huren, en zij op hun beurt op incidentele huurders. Voor buitensport geldt dat de hoofdgebruiker het eerste recht op benutting heeft, gevolgd door contractanten en daarna overig gebruik.

EEN GOEDE BASIS	
uitgangspunten	specificatie
<i>Basisniveau</i>	Realiseren en in stand houden van een basisvoorzieningenniveau aan sportaccommodaties, waarbij de voorzieningen worden aangeboden op stedelijk niveau. Bij vernieuwbouw aandacht voor multifunctionaliteit en daarmee het vergroten van de gebruiksmogelijkheden.
<i>Nieuwe sporten en omvang van verenigingen</i>	Voor nieuwe sporten en voor niet-vitale verenigingen die in hun voortbestaan worden bedreigd is (mede)gebruik het uitgangspunt.
<i>Binnensporten</i>	Renovatie is gericht op uitbreiding van gebruiksmogelijkheden en er wordt trainingsruimte gecreëerd voor turnen.
<i>Recht op benutting</i>	Het recht op benutting van binnensport is in eerste instantie weggelegd voor gebruik door primair onderwijs en speciaal onderwijs, vervolgens voor gebouwgebonden participanten van brede scholen, sportverenigingen, overige maatschappelijke gebruikers en tot slot overige (commerciële) gebruikers. Voor buitensport geldt dat de hoofdgebruiker het eerste recht op benutting heeft, gevolgd door contractanten en ten slotte overig gebruik.

4.2 Niet uitbreiden, wel omvormen*Binnensportaccommodaties*

De gemeente Breda beschikt, afgezien van de piekbelasting in de winter, over voldoende binnensportcapaciteit voor het normale gebruik door sportverenigingen en kent een beperkte capaciteit voor topsport. Wel is behoefte aan een sportaccommodatie die voorziet in meer trainingscapaciteit voor turnen. Voor het faciliteren van georganiseerde en ongeorganiseerde (recreatieve) binnensport en in het kader van de wettelijke taak tot huisvesten van het bewegingsonderwijs, moet daarom de huidige capaciteit (gymzalen, sportzalen en sporthallen) in stand worden gehouden. Ook bij een toenemende vraag biedt de bestaande capaciteit aan binnensportaccommodaties voldoende ruimte, vooral door de nog beschikbare capaciteit van accommodaties die in beheer zijn van de schoolbesturen. Wel zijn er in de komende jaren een aantal grote renovaties of aanpassingen nodig in de binnensportaccommodaties.

Om de beschikbare ruimte beter te benutten is het - zeker in het licht van de doorcentralisatie onderwijshuisvesting - wenselijk om in gesprek te gaan met schoolbesturen en sportverenigingen over het optimaal gebruik van gymzalen en sportzalen die in beheer zijn bij de besturen. Hierbij moet aandacht zijn voor de gebruiksmogelijkheden (materialen, toegang) van deze zalen en de gebruiksmogelijkheden voor specifieke sporten, omdat deze accommodaties en hun inventaris nu vooral gericht zijn op schoolgebruik.

Buitensportaccommodaties

De buitensport laat een divers beeld zien. Op sommige accommodaties is overcapaciteit, andere kennen ondercapaciteit. Ook hebben verschillende complexen een buurt- of wijkfunctie, terwijl andere accommodaties alleen worden gebruikt door de sportverenigingen. Enkele voetbalverenigingen ervaren een tekort aan capaciteit op 'hun' sportpark, stedelijk is er voldoende ruimte beschikbaar. Anders is het bij hockey en rugby, waarbij sprake is van een tekort aan veldcapaciteit. Andere buitensporten hebben geen capaciteitstekort, sommige sportsoorten kennen zelfs een overschot.

Omvorming van complexen (omvorming naar andere sportsoorten, sluiting van kleinere complexen) biedt ruimte om de ervaren knelpunten op complexen van specifieke verenigingen aan te kunnen pakken. Spreiding over de stad blijft bij dergelijke 'uitwisselingen' een uitgangspunt, maar de vitaliteit van de vereniging is leidend: alleen voor aantoonbaar vitale verenigingen (op bestuurlijk, sportief en financieel gebied) worden knelpunten in capaciteit aangepakt. Andersom geldt dat we met niet-vitale verenigingen in gesprek gaan over medegebruik van accommodaties. Voor alle aanpassingen geldt dat de gemeente hierbij een faciliterende rol op zich neemt, en dat de rol van de gemeente afhankelijk is van de beschikbare middelen. De wijze waarop knelpunten worden aangepakt is maatwerk: per complex moet worden bekeken welke mogelijkheden haalbaar en gewenst zijn. Voor kleedkamers worden daarbij de landelijke richtlijnen gehanteerd.

Buurtfunctie

De eerder genoemde buurtfunctie is een ander aspect dat in dit verband aandacht verdient, met name rond de gebruiksmogelijkheid van een accommodatie (multifunctioneel gebruik). Complexen met overcapaciteit, maar met tevens een duidelijke buurtfunctie kunnen mogelijk behouden worden. Op dergelijke complexen kunnen verenigingen samen gebruik gaan maken, of eventueel fusieverenigingen gehuisvest worden.

Sporten in de openbare ruimte

Een belangrijke ontwikkeling is de opkomst van meer ongeorganiseerde sportvormen. Zowel van de openbare weg (wandelen, fietsen, hardlopen, citygolf, boot camp etc.) als van sportterreinen wordt door steeds meer mensen gebruik gemaakt. Om deze ontwikkeling te faciliteren zet de gemeente in op twee zaken: optimaliseren van de mogelijkheden om de openbare ruimte te benutten voor sport, bijvoorbeeld door de aanleg van een parcours voor Freerunning, of mogelijk de aanleg van een mountainbike parcours rond de Bavelse berg. Daarnaast zet de gemeente in op openstelling van kunstgrasvelden voor de buurt. Dat kan alleen wanneer de accommodaties geschikt zijn en het gebruik en de bespeelbaarheid van de accommodatie door de verenigingen niet nadelig worden beïnvloed.

NIET UITBREIDEN, WEL OMVORMEN	
uitgangspunten	specificatie
<i>Capaciteit binnensport behouden, niet uitbreiden</i>	Bestaande binnensportaccommodaties in stand houden, niet uitbreiden. Waar mogelijk inzetten op verbeteren multifunctionaliteit.
<i>Capaciteit buitensport niet uitbreiden, maar omvormen</i>	Knelpunten aanpakken door complexen met overcapaciteit af te stoten, en complexen met een tekort EN waar vitale verenigingen gebruik van maken aan te pakken. Voor kleedkamers gelden de landelijke richtlijnen.
<i>Buurtfunctie</i>	Complexen met overcapaciteit, maar met een duidelijke buurtfunctie proberen we te behouden. Deze complexen worden dan ingezet voor samen-gebruik of fusieverenigingen.
<i>Investeren in openbare sportruimte</i>	De gemeente investeert waar mogelijk in het aantrekkelijk maken van de openbare ruimte voor sportgebruik en stelt geschikte buitensportcomplexen open.

4.3 Kostprijsgerelateerde tarieven

Kostprijsgerelateerde tarieven: kostprijs als basis

Van de gemeentelijke accommodaties is bekend wat de directe kosten zijn (onderhoud, exploitatielasten, directe personele lasten). Indirecte kosten zoals personele inzet zijn op stedelijk niveau bekend. In de huidige tariefensystematiek bestaat echter geen relatie tussen het tarief en de kosten die de gemeente maakt voor haar accommodaties. Die relatie is wel gewenst: daarmee wordt transparant welk deel van de totale kosten worden opgebracht vanuit de tarieven, en ontstaat duidelijkheid over de bijdrage van de gemeente aan de verschillende sportaccommodatiesoorten. Daarom wordt eerst een kostprijs berekend. Omdat bekend is wat de inkomsten zijn die de gemeente nu aan huur ontvangt en de omvang van de begroting voor sportaccommodaties bekend is, kan een relatie gelegd worden tussen de gemeentelijke kosten voor sportaccommodaties (niet alleen de velden, maar ook het randgroen, parkeerruimte en overige faciliteiten) en de huurtarieven. Die relatie biedt een goede, transparante basis voor de bepaling van tarieven, nu en in de toekomst. Voor alle duidelijkheid: we gaan niet de volledige kostprijs in rekening brengen, maar we willen een transparante en simpele basis voor nieuwe tarieven. Een percentage van de kostprijs biedt die basis.

Daarbij willen we (net zoals we dat nu doen) gelijke huurtarieven gaan hanteren. Een vast tarief voor elke gymzaal en een vast tarief voor elke sporthal bijvoorbeeld. Bij de buitensport doen we dat per sportsoort: een vast tarief voor een hockeyveld en een vast tarief voor een voetbalveld. De totale huur is dan dus alleen afhankelijk van het aantal velden.

Overgangsregeling

Een wijziging van huurtarieven zal leiden tot een aanpassing van de huren die door de verschillende gebruikers moeten worden voldaan. Om gebruikers in staat te stellen in hun begroting rekening te houden met eventuele verschuivingen in huurtarieven wordt een overgangsregeling gecreëerd.

Zakelijke rechten

Voor vastgoed in eigendom van verenigingen (clubgebouwen, tribunes, speeltoestellen etc.) gevestigd op grond van de gemeente worden zakelijke rechten (erfpacht of recht van opstal) gevestigd. Deze afspraken dateren grotendeels van de tijd vóór de gemeentelijke herindeling, en zijn daardoor verschillend. Dit acht de gemeente niet wenselijk. Daarom wordt een eenduidige systematiek ontwikkeld, aansluitend bij de vastgestelde berekeningssystematiek voor zakelijke rechten van de gemeente Breda. Bestaande afspraken worden gewijzigd wanneer mogelijk.

Stimulans medegebruik

Op dit moment worden sportverenigingen niet optimaal uitgedaagd of beloond voor het uitbreiden van hun maatschappelijke rol. Dit belemmert initiatieven zoals de buurtfunctie van sportaccommodaties. Daarom wordt waar mogelijk (in ieder geval voor buitensportaccommodaties) een totaalbedrag per accommodatie per jaar gehanteerd. Dan hebben organisaties de mogelijkheid om zonder extra huurkosten hun accommodatie beter te benutten. Hierbij blijft het streven van de gemeente om kunstgrasvelden zo veel mogelijk openbaar te maken, en maakt de gemeente wel een voorbehoud voor wat betreft de capaciteit en maximale bespeling van de accommodaties.

Maatschappelijk en commercieel tarief

De tarieven die betaald moeten worden voor de verschillende sportaccommodaties mogen verschillen, afhankelijk van de soort gebruiker. Voor commercieel gebruik van sportaccommodaties kan een kostendekkende huur worden gevraagd, waardoor er geen gemeentelijke bijdrage aan dergelijke activiteiten geleverd wordt. Voor maatschappelijk gebruik wordt een maatschappelijk tarief gevraagd. Voor maatschappelijk gebruik wordt een brede definitie gehanteerd: alle sport- en beweegactiviteiten van organisaties zonder winstoogmerk.

KOSTPRIJSGERELATEERDE TARIEVEN	
uitgangspunten	specificatie
<i>Basistarieven op grond van kostprijs</i>	De gemeente stelt basistarieven vast op grond van de kosten per soort sportaccommodatie.
<i>Eenduidige huurtarieven:</i> - <i>Tarief per accommodatiesoort</i> - <i>Overgangsregeling bij toename huurtarief</i> - <i>Zakelijke rechten gelijktrekken</i>	De gemeente stelt per accommodatiesoort tarieven voor huur vast Voor huurtarieven die stijgen wordt een overgangsregeling aangeboden. Er komt een eenduidige systematiek voor zakelijke rechten
<i>Stimulans medegebruik</i>	De gemeente hanteert waar mogelijk, in ieder geval voor de buitensportaccommodaties, een huurtarief per jaar waardoor sportverenigingen gestimuleerd worden om medegebruik te organiseren
<i>Maatschappelijk en commercieel tarief</i>	De gemeente hanteert twee tariefstellingen voor sportaccommodaties: een kostendekkend tarief voor commercieel gebruik en een maatschappelijk tarief voor maatschappelijk gebruik

4.4 Meer verantwoordelijkheid voor gebruikers

Hoofdgebruiker als exploitant

Meer verantwoordelijkheid bij de burger is een adagium dat breed wordt gedragen binnen de gemeente Breda. Binnen de sport kan invulling worden gegeven door hoofdgebruikers van een sportaccommodatie een grotere rol te bieden in het beheer en de exploitatie: de hoofdgebruiker als exploitant van de accommodatie. Voordelen voor een hoofdgebruiker kunnen liggen in een grotere mate van vrijheid in de programmering, besparingen op de accommodatiekosten (want deels zelfwerkzaamheid) en de mogelijkheid om extra inkomsten te genereren, bijvoorbeeld door met bedrijven afspraken te maken over het gebruik van de accommodatie. De keuze om meer verantwoordelijkheid te nemen is aan de hoofdgebruiker, de gemeente geeft aan welke keuzes er zijn. Om ongewenste concurrentie richting het onderwijs te voorkomen, stelt de gemeente het tarief vast waartegen verenigingen aan de scholen mogen verhuren. Omdat buitensportaccommodaties in bijna alle gevallen één hoofdgebruiker hebben zijn hier, beter dan bij binnensportaccommodaties, afspraken te maken over het overnemen van taken.

Er zijn twee aspecten van belang bij besluitvorming over overdracht van (een deel van) beheer en exploitatie van een sportaccommodatie aan derden. Allereerst de continue aandacht voor kwaliteit en veiligheid van de accommodatie. Ervaringen elders leren dat wanneer hier geen goede afspraken over gemaakt worden, uiteindelijk de (financiële) risico's voor de gemeente groot zijn. Een van de consequenties daarvan is dat de sportvelden niet in onderhoud zullen worden gegeven van de hoofdgebruiker, zonder dat deze ook verantwoordelijk wordt voor vervanging en renovatie. Wel kan bijvoorbeeld het onderhoud van de restruimte, het hekwerk of verhardingen worden overgenomen. Een tweede aspect heeft te maken met fiscale wetgeving. Overdracht van onderhoudstaken mag niet leiden tot het bijstellen van afspraken met de fiscus die een negatief effect op de gemeentebegroting hebben.

Aanvullende inkomsten sportverenigingen

Meer verantwoordelijkheid voor sportverenigingen, dan wel gebruikers van sportaccommodaties, kan ook betekenen dat er meer mogelijkheden geschapen worden voor het genereren van inkomsten. De gemeente maakt mogelijk dat binnen alle gemeentelijke sportaccommodaties reclame-uitingen van eigen sponsors kunnen worden aangebracht (voor rekening van de gebruiker). Hiervoor moeten aanpassingen worden gedaan in huidige regelingen, zoals de reclameregeling buitensport.

MEER VERANTWOORDELIJKHEID VOOR GEBRUIKERS	
uitgangspunten	specificatie
<i>Randvoorwaarden hoofdgebruiker als exploitant</i>	De gemeente maakt mogelijk dat de hoofdgebruiker van een accommodatie een verantwoordelijkheid in beheer en exploitatie van de accommodatie kan krijgen
<i>Mogelijkheden reclame-uitingen door gebruiker</i>	De gemeente maakt het mogelijk om in elke gemeentelijke sportaccommodatie reclame-uitingen van eigen sponsors van gebruikers aan te brengen

Hoofdstuk 5 Toekomstperspectief

In vervolg op de trends en ontwikkelingen, de inkomsten en uitgaven en de beleidsuitgangspunten, gaat dit hoofdstuk in op het toekomstperspectief voor bekostiging van de sportaccommodaties in de komende jaren. Hierbij wordt ten eerste het ontstaan van het begrotingstekort beschreven, gevolgd door een toelichting op sturingsmaatregelen, financieringsopties en de inzet van resterende investeringsmiddelen.

5.1 Ontstaan begrotingstekort

Op basis van een taakstelling voor de directie Beheer is er sprake van een structureel tekort van € 100.000 op onderhoud van gemeentelijke sportaccommodaties.

Eerder (in 2013) is een veel groter tekort gecommuniceerd aan de politiek en de sportverenigingen. Het structurele tekort toen bedroeg € 1,2 miljoen. De omvang van het knelpunt is teruggebracht door enerzijds bijstellingen in het meerjarenonderhoudsprogramma (MJOP). Daarin zijn afschrijvingstermijnen aangepast, zijn normprijzen bijgesteld en zijn de toe te passen onderhoudsmethodieken kritisch bekeken. Daarnaast is in 2014 door het college besloten jaarlijks € 0,6 miljoen extra toe te kennen voor groot onderhoud.

5.2 Sturingsmaatregelen

Om te komen tot een sluitende gemeentelijke begroting voor de sportaccommodaties, zijn er grofweg vier knoppen waaraan gedraaid kan worden, te weten de huurtarieven, zelfwerkzaamheid door verenigingen, het afstoten van sportaccommodaties en bezuiniging op het budget voor sportstimulering. Aanpassingen in de huurtarieven zijn mogelijk. Er moet wel zorgvuldig bekeken wat het effect van huurverhogingen zal zijn op de contributies bij sportverenigingen, en daarmee op ledenaantallen en de sportdeelname in Breda. De nieuwe basis voor tarieven (kostprijs gerelateerd) biedt een goed fundament om eventuele verhogingen op te kunnen baseren. Wat betreft zelfwerkzaamheid kunnen de sturingsmaatregelen bestaan uit bezuinigen op onderhoudsniveau (o.a. schoonmaak, onderhoud buitenruimte) of bezuinigingen op serviceniveau (o.a. beheer, gebruikersoverleg). In de uitwerking van de zelfwerkzaamheid zal bepaald worden welke financiële voordelen haalbaar zijn.

Bijstelling van het onderhoudsniveau (kwaliteit en frequentie van het onderhoud) is niet wenselijk. Hiermee zijn op de korte termijn besparingen te realiseren, maar op langere termijn zullen de kosten wellicht stijgen. Doordat velden minder goed onderhouden kunnen worden is de kans dat deze eerder renovatie behoeven namelijk groter. Dit neutraliseert de voordelen op korte termijn (minder kosten voor dagelijks onderhoud). Het budget voor sportstimulering is gebaseerd op de afspraken die zijn opgenomen in de Sportimpuls Breda. Dit beleidsdocument loopt af in 2015. Enerzijds is het budget dat vanaf 2015 voor sportstimulering beschikbaar is lager dan in de periode 2011-2014, anderzijds zullen de doelstellingen van het sportbeleid deel uitmaken van integraal beleid dat in 2015 voor het Sociaal Domein wordt ontwikkeld. Deze status biedt onvoldoende zekerheid voor het compenseren van tekorten op het budget voor sportaccommodaties.

5.3 Financieringsmaatregelen begrotingstekort

Maatregel 1: Tariefsverhoging

Een verhoging van de tarieven waardoor er € 100.000 aan extra huurinkomsten wordt gerealiseerd zal waarschijnlijk maar tot een beperkte uitval van leden leiden, en heeft daardoor een kleine impact voor sportverenigingen. Uiteraard is er aandacht (overgangsregeling) nodig voor die verenigingen die door deze (beperkte) huurverhoging forse contributieverhogingen moeten doorvoeren.

Maatregel 2: Overdracht van onderhoudstaken

Dit betreft vooral mogelijkheden in het overdragen van taken aan gebruikers (zelfwerkzaamheid) op het gebied van dagelijks onderhoud (schoonmaak, onderhoud buitenruimte e.d.). Dit kan met name op buitensportcomplexen tot besparingen leiden.

Taken die kunnen worden overgedragen aan verenigingen kunnen als optie worden aangereikt, waardoor verenigingen de mogelijkheid krijgen de huurverhoging te compenseren. Het onderhoud van primaire voorzieningen (velden en banen) vergt specifieke expertise en accommodaties moeten bovendien (blijven) voldoen aan de sporttechnische normen die worden gehanteerd door NOC*NSF en de sportbonden. Daarom worden de primaire voorzieningen die nu door de gemeente worden geëxploiteerd niet opgenomen in de mogelijke taken voor zelfwerkzaamheid. Wel zijn er mogelijkheden om het dagelijks onderhoud van restgroen, verhardingen en hekwerken etc. rond het veld over te nemen door verenigingen. Verenigingen die op deze wijze bijdragen aan het terugdringen van gemeentelijke lasten, kunnen zo invloed uitoefenen op (de hoogte van) de noodzakelijke tariefs-stijging voor hun accommodatie. Zelfwerkzaamheid geeft dus een, weliswaar beperkte, mogelijkheid om een stijging van het tarief te compenseren.

Maatregel 3: Vermindering aantal accommodaties (sluiting, samenvoeging, overdracht eigendom)

Dit is een optie die structureel effect heeft, maar in eerste instantie mogelijk om een investering vraagt. Sluiting van een complex heeft automatisch de consequentie dat de vereniging ten minste samenwerking moet zoeken met een vereniging op een andere locatie, mogelijk zelfs moet samengaan. Wanneer verenigingen hier in de nabije toekomst zelf initiatief voor nemen en mee willen werken aan efficiënter gebruik van de bestaande capaciteit, dan kan de gemeente hier actief in participeren.

Een optie in dit kader kan zijn het eigendom van met name kleedwas-accommodaties op sportcomplexen over te dragen aan verenigingen, waarmee zij volledig verantwoordelijk worden voor de eigenaarslasten en het onderhoud. De totale boekwaarde op kleedwas-accommodaties is met ruim € 3 miljoen echter omvangrijk. Nader onderzoek naar de (financiële) haalbaarheid van eigendomsoverdracht voor zowel de verenigingen als voor de gemeente Breda is daarom noodzakelijk. De voorwaarden voor eigendomsoverdracht zullen zodanig moeten worden geformuleerd dat met verenigingen ook overeenstemming kan worden bereikt over de eigendomsoverdracht, en over het onderhoud en op termijn de vervanging ervan. Om bovenstaande redenen wordt deze maatregel niet direct ingezet.

Hoofdstuk 6 Vervolgstappen

In de voorgaande hoofdstukken zijn de uitdagingen, beleidskaders en uitgangspunten geformuleerd waarlangs het sportaccommodatiebeleid zich de komende jaren zal gaan ontwikkelen. Daarbij moeten op een aantal punten nog verdere uitwerkingen worden gemaakt om de ambities en kaders verder vorm en inhoud te geven. Onderstaand zijn de thema's die moeten worden uitgewerkt opgesomd, en is aangegeven binnen welke termijn resultaten beschikbaar moeten zijn.

6.1 Tarievennota

Een van de belangrijkste aspecten van het nieuwe sportaccommodatiebeleid is de aanpassing van de tarieven. Dit betreft in eerste instantie het berekenen en vaststellen van de kostprijs per sportsoort (buitensport) en accommodatiesoort (binnensport). Op basis daarvan is het mogelijk om de tarieven te relateren aan de kostprijs, en zo invulling te geven aan meer transparantie waar het gaat om huurtarieven. Hierbij is het ook van belang om de omschrijving van wat een basisvoorziening is te herijken. De beschrijving uit de tarievennota uit 2005 dient daarbij als basis. Daarmee is inzichtelijk wat er gehuurd wordt, en voor welke onderdelen verenigingen (binnen en buiten) zelf verantwoordelijk zijn. Hiermee samenhangend moet ook inzichtelijk zijn welke taken verenigingen eventueel kunnen overnemen van de gemeente, zoals het dagelijks onderhoud van restgroen en verhardingen op sportcomplexen, en op welk kwaliteitsniveau de taken worden uitgevoerd (door gemeente en/of de verenigingen). De bedragen die zij daarmee kunnen besparen moeten dan uiteraard ook bekend zijn. Daarbij bestaat een nauwe samenhang met de nieuw vast te stellen tarieven.

Bij het vaststellen van de nieuwe tarieven willen wij direct de verhoging van tarieven (compensatie tekorten) meenemen. Op die manier worden eenmalig en duidelijk onderbouwd de nieuwe tarieven berekend, en is het voor sportverenigingen duidelijk waar zij aan toe zijn. De tarieven dienen zo snel mogelijk te worden vastgesteld, maar zoals gesteld moeten alle wijzigingen ineens worden doorgevoerd om onduidelijkheid te voorkomen. Daarom zal de nieuwe tarievennota voor eind 2015 gereed moeten zijn.

6.2 Erfpacht

Op dit moment wordt er op de diverse sportcomplexen verschillend omgegaan met eigendom van verenigingen. Recht van erfpacht en/of recht van opstal, en de hoogte van kosten die hier jaarlijks aan zijn verbonden verschillen. Er zal een eenduidige systematiek worden ontwikkeld, op basis van wat is vastgesteld voor zakelijke rechten in de gemeente Breda. In het derde kwartaal van 2015 zal hierover een voorstel worden aangeboden.

6.3 Inventarisatie renovaties binnensport

In de komende jaren dienen een aantal binnensportaccommodaties te worden gerenoveerd. Zo zijn een aantal gymzalen aan renovatie toe, is het gemeentelijk sportcentrum 'de Scharen' aan de Topaasstraat aan het einde van de technische levensduur en zijn er rond de ijsbaan en het NAC-stadion investeringen nodig. Allereerst moet er een overzicht worden gemaakt van alle aankomende renovaties en knelpunten. Daarna zal een visie moeten ontwikkeld op de mogelijke oplossingen daarvan. Bezettingscijfers (het gebruik) van de verschillende accommodaties moeten daarbij worden meegenomen. Gezien de overige uitwerkingen en de lage urgentie willen we deze inventarisatie en visie uiterlijk in het tweede kwartaal van 2016 gereed hebben.

6.4 Benutten onderwijscapaciteit

De binnensportaccommodaties zijn bij verschillende organisaties in eigendom, en worden door verschillende partijen geëxploiteerd. Om de beschikbare ruimte zo optimaal mogelijk te gebruiken moet deze geschikt zijn voor gebruik door zowel het onderwijs als de sportverenigingen. Voor de binnensportaccommodaties in eigendom van de gemeente Breda worden aanpassingen die de gebruiksmogelijkheden vergroten al langere tijd gedaan, wanneer renovatie aan de orde is. Ook de gymzalen die in beheer zijn bij andere organisaties zouden geschikt moeten worden gemaakt voor medegebruik. In het tweede kwartaal moeten hierover gesprekken zijn gestart, we verwachten in het laatste kwartaal van 2015 afspraken te kunnen maken, uiteraard in samenspraak met de betrokken ambtenaren en wethouder(s). Daarbij speelt ook de visie vanuit Breedzaam mee rond gymzalen, en moet de gemeente een eigen visie ontwikkelen over hoe zij op termijn om wil gaan met de gymzalen.

6.5 Reclame

Rond, en in, de verschillende sportaccommodaties zijn er al mogelijkheden voor het aanbrengen van reclame-uitingen. Op sommige plekken zijn die mogelijkheden echter beperkt beschikbaar voor sportverenigingen, en op een aantal plekken (voornamelijk bij binnensportaccommodaties) hebben sportverenigingen nog geen mogelijkheden. Door de verruiming van bestaande regelingen en door het opstellen van nieuwe regelingen moeten er vanaf het 2016 ruimere mogelijkheden zijn gecreëerd voor sportverenigingen om reclame-uitingen aan te brengen en op die manier extra inkomsten te genereren.

6.6 Omgang overcapaciteit

Op dit moment bestaat er op een aantal buitensportcomplexen overcapaciteit aan voetbalvelden en tennisbanen. Deze overcapaciteit varieert: van een klein deel van een veld tot gehele velden of banen die niet gebruikt worden. Het onderhouden of in stand houden van deze overcapaciteit kost veel geld, en voorziet niet in een (structurele) vraag van inwoners. Daarom moet bekeken worden in hoeverre er velden kunnen worden afgestoten. Daarbij is omvorming van velden (bijvoorbeeld naar andere sportsoorten) een mogelijkheid, maar worden ook andere opties overwogen en in kaart gebracht. In het laatste kwartaal van 2015 moet een overzicht gereed zijn van de overcapaciteit voor deze sporten, met daarbij een voorstel over de aanpak daarvan: behoud (met reden) of afstoten, en op welke wijze die afstoting dan vorm kan krijgen. Hiervoor zal een toekomstvisie op sportsoorten waarbij overcapaciteit voorkomt (met name voetbal en tennis) worden opgesteld, in nauwe samenwerking met de sportbonden (KNVB en KNLTB). Ook zal een nadrukkelijke koppeling worden gemaakt met de vitaliteit van de verschillende verenigingen.

6.7 Toegankelijkheid

Vanuit een inventarisatie die in 2013 is uitgevoerd is een overzicht beschikbaar van alle knelpunten rond het thema toegankelijkheid van sportaccommodaties. Van dit overzicht moet een prioriteitenlijst worden gemaakt, op basis van de wensen van verenigingen en de haalbaarheid (in financieel en bouwkundig opzicht). Vervolgens zal een besluit moeten worden genomen waarin wordt vastgesteld welke knelpunten kunnen worden aangepakt. Dit besluit zal in het vierde kwartaal van 2015 worden genomen.